

การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา
กรณีศึกษา โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชินูปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่
Social Media Communication for Blind People

A Case study The Northern Region of The Blind Under the Royal Patronage of
Her Majesty the Queen, Chaingmai.

นุชสรุ กัณพิภัก^{1*} และกิตติมา ชาญวิชัย²

^{1*, 2} คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร

Nutsara Kanfak^{1*} and Kittima Chanvichai²

^{1*, 2} Faculty of Business, Economics and Communications

(Received: March 20, 2020; Revised: April 28, 2020; Accepted: July 23, 2020)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ ศึกษาเรื่อง การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชินูปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาถึงการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา 2) เพื่อศึกษาการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา 3) เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลคือกลุ่มนักเรียนผู้พิการทางสายตา ทั้งหมด 28 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผลการวิจัย พบว่า การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ในด้านอุปกรณ์นิยมใช้โทรศัพท์มือถือ โปรแกรมที่ช่วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลใช้เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์นิยมใช้งานผ่านโปรแกรม Talk back การสื่อสารสังคมออนไลน์ที่นิยม ใช้ คือ Facebook, Youtube และ Line ตามลำดับ ปัญหาและอุปสรรค ที่พบในงานวิจัยสำหรับการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา พบว่า ความเร็วของอินเทอร์เน็ตมีผลต่อการใช้งาน ในพื้นที่สาธารณะยังไม่มีโปรแกรมที่สามารถเอื้ออำนวยในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา

คำสำคัญ: 1) การสื่อสารสังคมออนไลน์ 2) ผู้พิการทางสายตา 3) โรงเรียนสอนคนตาบอด

Abstract

This research title “ Social Media Communication for Blind People A Case study The Northern Region of The Blind Under the Royal Patronage of Her Majesty the Queen, Chaingmai.” was aimed to 1) study access to social media for the visually impaired, 2) study social media communication of the visually impaired, 3) understand the problems and obstacles regarding communication via social media of the visually impaired.

The researcher used the interview form to collect data. The data were collected from 28 visually impaired students by use purposive Sampling and use in-depth interview. Results for this research In terms of use Commonly used mobile phones Programs that help the visually impaired use access to social media and They use talk back program. Mostly Social Communication were Facebook, Youtube and Line. Problems and obstacles for this research, found that the speed of the internet affects the use In public areas there is no program that allows access to social media for the visually impaired.

Keywords: 1) Social Media Communication 2) Blind People 3) Blind School

^{1*} นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการสื่อสาร (Master student, Program in Communication)

E-mail: nutsapeamai@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชานิเทศศาสตร์ (Associate Professor, Department of Communication Arts)

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันเทคโนโลยีการสื่อสารมีความสำคัญในทุกเพศ ทุกวัย คนนิยมติดต่อสื่อสารกันผ่านทางโลกออนไลน์มากขึ้น การสื่อสารในทุก ๆ ด้าน พัฒนาเติบโตอย่างรวดเร็ว ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ตลอด 24 ชั่วโมง ทำให้ในชีวิตประจำวันในปัจจุบันสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น ด้วยเทคโนโลยีถูกพัฒนามากเท่าไร การติดต่อ สื่อสารก็ยังสะดวกง่ายมากขึ้นเท่านั้น การใช้งานผ่านสื่อออนไลน์เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่บุคคลนิยมติดต่อสื่อสารผ่านทางแอปพลิเคชันในปัจจุบันอย่าง Facebook Line Twitter เป็นต้น เพราะความสะดวกสบายในการเข้าถึงช่องทางเหล่านี้จึงทำให้ผู้นิยมใช้สื่อออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารเรื่องงาน หรือธุระส่วนตัว ก็เป็นไปอย่างง่ายและสะดวก คงปฏิเสธไม่ได้ว่าปัจจุบันนี้ความสนใจของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกได้หันมายังกลุ่มเว็บไซต์ที่ให้บริการ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) คำว่า สื่อสังคมออนไลน์หรือ Social media นั้นมาจากการรวมกันของคำว่า Social ที่แปลว่าสังคมหรือการรวมกลุ่ม และคำว่า media หมายถึงสื่อตัวกลางหรือเครื่องมือที่ใช้ทำการสื่อสาร เมื่อนำมารวมกันจึงหมายถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทำให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์และแบ่งปันข้อมูลกัน (Electronic Transactions Development Agency, 2016, p. 67)

สื่อสังคมออนไลน์เป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากสะดวก รวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร แต่อย่างไรก็ตามยังมีคนอีกหลายกลุ่มที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงและใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งอาจมาจากหลายสาเหตุเช่น ปัจจัยด้านโครงสร้างของประเทศ ปัจจัยด้านความพร้อมในการใช้งาน รวมไปถึงความแตกต่างทางลักษณะประชากรศาสตร์ จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยีด้านการเข้าถึงและการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มคนที่มีข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ในที่นี้จะพูดถึงผู้ที่มีข้อจำกัดทางด้านการมองเห็นเนื่องจากความผิดปกติทางด้านร่างกายคือ “ผู้พิการทางสายตา”

Buramkam (2001, p. 3) ได้กล่าวถึงการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้พิการทางสายตาไว้ว่า “ในบรรดาผู้พิการทางร่างกายนั้นผู้พิการทางสายตานั้นนับได้ว่าเป็นบุคคลที่ด้อยโอกาสกว่าผู้พิการทางการได้ยินหรือผู้พิการ

ทางการเคลื่อนไหวในการที่จะบริโภคข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยประสาทสัมผัสในการมองเห็น ดังนั้น การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสื่อบางประเภท ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร หรือสื่อประเภทโทรทัศน์และวิทยุทัศน์ก็ตามที จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ทำให้การรับรู้ข่าวสารเรื่องราวความรู้ของพวกเขาแตกต่างออกไปจากคนปกติหรือคนพิการด้านอื่น”

“ผู้พิการทางสายตา” หมายถึง “บุคคล” หรือ “กลุ่มคน” ที่มีลักษณะที่บกพร่องทางการมองเห็น หรือผู้ที่สูญเสียการมองเห็นไปจากเดิม เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้พิการทางสายตาเหล่านี้ สามารถสืบค้นและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้น้อยกว่าคนปกติ เพราะมีความผิดปกติทางการมองเห็น ที่นับเป็นปัจจัยหลักในการใช้ค้นหาข้อมูล และส่งผลให้ขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลบางอย่างตลอดจนขาดโอกาสทางการศึกษา ซึ่งปัญหาดังกล่าวกลายเป็นปัญหาด้านการเหลื่อมล้ำทางสังคม ในด้านการสืบค้นและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารนั่นเอง chonthannoon (1992)

จากการศึกษาเรื่องการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศบนอินเทอร์เน็ตของผู้พิการทางสายตาในประเทศไทยของ Suetrong (2007, p. 9) ผลการวิจัยพบว่า ผู้พิการทางสายตาที่ทำการสำรวจส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศในเกือบทุก ๆ สื่อ โดยเฉพาะสื่อที่มาทดแทนสื่อสิ่งพิมพ์ของผู้พิการทางสายตา อันเนื่องมาจากปัจจัยเรื่องเทคโนโลยีที่มีราคาแพงและการออกแบบเว็บไซต์ที่ไม่รองรับการเข้าถึงสารสนเทศของผู้พิการทางสายตา การขาดความรู้และความไม่เอื้ออำนวยของระบบสังคม และพบว่า ผู้พิการทางสายตาส่วนใหญ่ที่ทำการสำรวจคิดว่าสื่ออินเทอร์เน็ตจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศของผู้พิการทางสายตาได้

นอกจากนั้นในปัจจุบันได้มีเทคโนโลยีที่เข้ามาช่วยให้ผู้พิการทางสายตาสามารถใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ได้ โดยใช้งานผ่านคอมพิวเตอร์ Smart phone หรือ Tap let ซึ่งได้แก่ PPA TATIP, TalkBack , Voice Over (Thailand Association of The Blind, 2018)

จากข้อมูลดังกล่าวมาในข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปและยังคงพัฒนาอย่างไม่สิ้นสุดนั้น สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารยุคปัจจุบัน แม้กระทั่งผู้พิการทางสายตาก็มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์เช่นกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ

ผู้พิการทางสายตา กรณีศึกษาโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชินูปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้เพราะเป็นโรงเรียนสอนคนตาบอดที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ

โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชินูปถัมภ์จังหวัดเชียงใหม่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น (ผู้พิการทางสายตา) ตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่หลากหลายรูปแบบ

ในลักษณะอยู่ประจำ (กินนอนในโรงเรียน) มีเขตพื้นที่บริการ 17 จังหวัดภาคเหนือฯการให้โอกาสทางการศึกษาแก่นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น (ตาบอด) เป็นการให้แสงสว่างบนทางชีวิตใหม่ให้พวกเขามีความรู้ ความสามารถและมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ เพราะถึงแม้คนเหล่านี้จะอยู่ในโลกของความมืดมิดแต่พวกเขายังมีสมองสองมือที่จะคิดจะทำสิ่งดี ๆ ที่มีประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและชุมชน

จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่านักเรียนโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชินูปถัมภ์จังหวัดเชียงใหม่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ร้อยละ 50 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด (Ploykanmonchum, 16 January 2018) ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา เพื่อทราบถึงวิธีการเข้าถึงและการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา ตลอดจนเพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรครวมไปถึงความต้องการด้านเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา

คำถามการวิจัย

1. การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตาเป็นอย่างไร

2. การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตาเป็นอย่างไร

3. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตาเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objectives)

1. เพื่อศึกษาถึงการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา

2. เพื่อศึกษาการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา

3. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์

ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) มาจากการรวมกันระหว่างคำว่า โซเชียล (Social) ซึ่งหมายถึงสังคม หรือการรวมกลุ่ม และคำว่ามีเดีย (Media) ซึ่งหมายถึง สื่อตัวกลางหรือเครื่องมือที่ใช้ทำการสื่อสาร ดังนั้นเมื่อนำมารวมกัน โซเชียลมีเดีย (Social Media) จึงหมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทำให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมในการปฏิสัมพันธ์และแบ่งปันข้อมูลกัน Electronic Transactions Development Agency (Public Organization) ,2016, p. 67)

ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ คือช่องทางที่ผู้ส่งสารสามารถแบ่งปันสารในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านทางเครือข่ายออนไลน์ โดยสามารถโต้ตอบกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยกันเอง ซึ่งประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ มีด้วยกันหลายชนิดขึ้นอยู่กับลักษณะของการนำมาใช้โดยสามารถแบ่งเป็นกลุ่มหลัก ดังนี้ (Wongnarin, 2016)

1. Weblogs หรือ Blogs คือช่องทางในการสื่อสารส่วนบุคคลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่ใช้ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ข้อคิดเห็น รวมไปถึงบันทึกส่วนตัว โดยการแสดงเนื้อหา นั้น เนื้อหาที่ใหม่จะอยู่ด้านบนสุดและสามารถแก้ไขเพิ่มเติมย้อนหลังได้ และผู้รับสารทั่วไปสามารถเข้าไปอ่านหรือแสดงความ

คิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาได้ เช่น Exteen, Bloggang, Wordpress, Blogger, Okanation.

2. Social Networking หรือเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ เครือข่ายสังคมที่เชื่อมระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคลที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรื่องราวในด้านต่าง ๆ เช่น Facebook, Hi5, Ning, Linked in, MySpace, Youmeo, Friendster.

3. Micro Blogging และ Micro Sharing หรือที่เรียกกันว่า “บล็อกจิ๋ว” เป็นช่องทางการสื่อสารออนไลน์ที่มีลักษณะการใช้งานเป็นการโพสต์ข้อความสั้น ๆ ที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย ที่เรียกว่า “Status” หรือ “Notice” เพื่อแสดงสถานะ ของตัวเองที่กำลังทำอะไรอยู่ หรือแจ้งข่าวสารต่าง ๆ แก่กลุ่มเพื่อนในสังคมออนไลน์ (Online Social Network)

4. Online Video เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการวิดีโอออนไลน์ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน เนื่องจากมีเนื้อหาที่หลากหลาย ผู้ใช้สามารถเลือกชมได้อย่างไม่จำกัด อีกทั้งผู้ใช้งานสามารถเป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร เช่น Youtube.

5. Photo Sharing เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการเกี่ยวกับรูปภาพ ผู้ใช้สามารถอัปโหลดและดาวน์โหลดรูปภาพได้ เช่น Flickr, Photo bucket, Instagram

6. Wikis เป็นเว็บไซต์ที่มีลักษณะเป็นแหล่งข้อมูลหรือ ความรู้ (Data/Knowledge) ซึ่งผู้เขียนส่วนใหญ่อาจจะเป็นนัก วิชาการ นักวิชาชีพ หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านต่าง ๆ ทั้ง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ซึ่งผู้ใช้สามารถเขียน หรือแก้ไขข้อมูลได้อย่างอิสระ เช่น Wikipedia, Google Earth, diggZy Favorites Online

7. Virtual Worlds เป็นสื่อสังคมออนไลน์ในลักษณะของโลกเสมือนจริง (Virtual Reality) เป็นการจำลองส่วนหนึ่งของชีวิตจริงลงไปในโลกออนไลน์ เช่น Second life

8. Crowd Sourcing เป็นเว็บไซต์ที่มีลักษณะของการสำรวจข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากบุคคลต่าง ๆ ผ่านเครือข่ายออนไลน์ เพื่อค้นหาคำตอบและวิธีการแก้ปัญหาในเรื่องที่ต้องการ กลุ่มคนที่เข้ามาให้ข้อมูล อาจจะเป็นประชาชนทั่วไปหรือผู้มีความ

เชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่ อยู่ในภาครัฐกิจหรือแม้แต่ในสังคมนักข่าว การสำรวจข้อมูลในลักษณะนี้จะช่วยให้ได้ ข้อมูลที่หลากหลาย เช่น Idea storm, Mystarbucks Idea

9. Podcasting หรือ Podcast มาจากการรวมตัวของสองคำ คือ “Pod” กับ “Broadcasting” ซึ่ง “POD” หรือ Personal On- Demand คือ อุปกรณ์หรือความต้องการส่วนบุคคล ส่วน “Broadcasting” เป็นการนำสื่อต่าง ๆ มารวมกันในรูปแบบของภาพ และเสียง หรืออาจกล่าวง่าย ๆ Podcast คือ การบันทึกภาพและ เสียงแล้วนำมาไว้ในเว็บเพจ (Web Page) เพื่อเผยแพร่ให้บุคคล ภายนอก (The public in general) ที่สนใจดาวน์โหลดเพื่อนำไปใช้งาน เช่น Dual Geek Podcast, Wiggly Podcast

10. Discuss/Review/Opinion เป็นเว็บไซต์ที่มีลักษณะเป็นพื้นที่ในการแชร์หรือบอกเล่าเรื่องราว อีกทั้งแสดงความคิดเห็น ต่าง ๆ ในรูปแบบเว็บบอร์ด โดยเนื้อหาอาจจะเกี่ยวกับ สินค้าหรือบริการ ประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เช่น Epinions, Moutshut, Yahoo!, Answer, Pantip, Yelp

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าสื่อสังคมออนไลน์ คือ ช่องทางในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต รวมไปถึงประสบการณ์ในการทำงาน และยังเป็นพื้นที่ที่พบปะสังสรรค์ พูดคุย อย่างไม่พร้อมแดน ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง ช่องทางในการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การพูดคุยตอบโต้กันระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสาร รวมไปถึงการแบ่งปันสื่อต่าง ๆ บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ ซึ่งในที่นี้หมายถึงเฉพาะแอปพลิเคชันที่เป็นที่นิยมและผู้พิการทางสายตาสามารถใช้งานได้เท่านั้น ซึ่งจากผลสำรวจของ ETDA พบว่าสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้งานมากเป็น 3 อันดับแรกในปี 2561 มีสัดส่วนใกล้เคียงกันได้แก่ Youtube (ร้อยละ 98.8) Line (ร้อยละ 98.6) และ Facebook (ร้อยละ 96.0) โดยสื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

1. Youtube

Youtube เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการแลกเปลี่ยนภาพวิดีโอระหว่างผู้ใช้ได้ฟรีโดยนำเทคโนโลยีของ Adobe Flash มาใช้ในการแสดงภาพวิดีโอ เมื่อสมัคร

สมาชิกแล้วผู้ใช้จะสามารถอัปโหลดวิดีโอเพื่อ แบ่งปัน ภาพวิดีโอให้ผู้อื่นสามารถรับชมได้ แต่หากไม่ได้สมัครสมาชิกก็สามารถรับชมได้เช่นกันแต่ไม่สามารถอัปโหลดวิดีโอและใช้ฟังก์ชันอื่น ๆ ได้ แม้จะก่อตั้งได้เพียงไม่นาน (Youtube ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 2005) Youtube เติบโตอย่างรวดเร็วและเป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย ได้รับความนิยมทั่วโลกจนถึงปัจจุบัน

ภาพ 1 แสดงหน้าตาการใช้งาน Youtube

2. Line

Line คือ แอปพลิเคชันที่ผสมผสานบริการ Messaging และ Voice Over IP นำมาผนวกเข้าด้วยกัน จึงทำให้เกิดเป็นแอปพลิเคชันที่สามารถแชท สร้างกลุ่ม ส่งข้อความ โพสต์รูปต่าง ๆ หรือจะโทรคุยกันแบบเสียงก็ได้ โดยข้อมูลทั้งหมดไม่ต้องเสียเงิน หากเราใช้งานโทรศัพท์ที่มีแพคเกจอินเทอร์เน็ตอยู่แล้ว และยังสามารถใช้งานร่วมกันระหว่าง iOS และ Android ระบบปฏิบัติการอื่น ๆ

ภาพ 2 แสดงหน้าตาการใช้งาน Line application

3. Facebook

Facebook หรือ “เฟซบุ๊ก” เป็นเว็บไซต์สื่อสังคมออนไลน์ประเภทหนึ่งที่เปิดให้ทุกคนได้ร่วมแบ่งปันความคิดเห็น แชร์ความรู้สึก และนำเสนอไลฟ์สไตล์ของตัวเองผ่านการ โพสต์ข้อความ รูปภาพ ข้อมูลส่วนตัว สามารถสร้างหรือเข้าร่วมกลุ่มที่ตนเองสนใจ สามารถติดตามเพจที่ตนเองชอบได้ และยังเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับเพื่อนหรือผู้อื่น ๆ ผ่านการแสดงความคิดเห็นต่อโพสต์ หรือการส่งข้อความทั้งแบบส่วนตัวและแบบกลุ่ม

ภาพ 3 แสดงหน้าตาการใช้งาน Facebook

แนวคิดการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ (Computer-mediated communication หรือ CMC)

การสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ หมายถึง การสื่อสารระหว่างบุคคลโดยผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่สองเครื่องขึ้นไป (McQuail,2005) ในขณะที่การให้คำนิยามการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ดั้งเดิมหมายถึงการสื่อสารในรูปแบบของการส่งข้อความผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ การมีปฏิสัมพันธ์ผ่านทางตัวอักษร เช่น การส่งข้อความผ่านแชทรูม อีเมล หรือข้อความสั้นทางเมสเสจ

การสื่อสารผ่านตัวกลางอื่น ๆ เช่น สมาร์ทโฟน (smart phone) แท็บเล็ต (tablet) หรือไอพอด (ipod) เป็นต้น ต่างมีคุณสมบัติ และลักษณะพื้นฐานเหมือนกับการสื่อสารผ่านตัวกลางคอมพิวเตอร์ทุกประการ ต่างกันเพียงอุปกรณ์ที่ยกมาข้างต้นนั้นมีความสะดวกสบายมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามล้นการสื่อสารจะเกิดขึ้นได้นั้นล้วนเริ่มต้นมาจากเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั้งสิ้น

แนวคิดเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้พิการทางสายตา

ความหมายของผู้พิการทางสายตา

การให้ความหมายของผู้พิการทางสายตา โดยกระทรวงสาธารณสุข

คนพิการทางสายตา (คนตาบอด) หมายถึง

(ก) คนที่มีสายตาข้างที่ตีกว่าเมื่อใช้แว่นสายตาธรรมดาแล้วมองเห็นน้อยกว่า 6/18 หรือ 20/70 ลงไปจนมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่างหรือ

(ข) คนที่มีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

การให้ความหมายของผู้พิการทางสายตา โดยกระทรวงศึกษาธิการ

ประเภทของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสายตา

บุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็น หมายถึง บุคคลที่สูญเสียการเห็นตั้งแต่ระดับเล็กน้อยจนถึงตาบอดสนิทอาจแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1. คนตาบอด หมายถึง คนที่สูญเสียการเห็นมากจนต้องสอนให้อ่านอักษรเบรลล์หรือใช้วิธีการฟังเทปหรือแผ่นเสียงหากตรวจวัดความชัดของสายตาข้างดีเมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับ 6 ส่วน 60 หรือ 20 ส่วน 200 (20/200) ลงมาจนถึงบอดสนิท (หมายถึงคนตาบอดสามารถมองเห็นวัตถุได้ในระยะห่างน้อยกว่า 6 เมตรหรือ 20 ฟุต ในขณะที่คนปกติสามารถมองเห็นวัตถุเดียวกันได้ในระยะ 60 เมตรหรือ 200 ฟุต) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 20 องศา (หมายถึงสามารถมองเห็นได้กว้างน้อยกว่า 20 องศา)

2. คนเห็นเลือนลาง หมายถึง คนที่สูญเสียการเห็นแต่ยังสามารถอ่านอักษรตัวพิมพ์ที่ขยายใหญ่ได้หรือต้องใช้แว่นขยายอ่านหากตรวจวัดความชัดของสายตาข้างดี เมื่อแก้ไขแล้วอยู่ในระดับระหว่าง 6 ส่วน 18 (6/18) หรือ 20 ส่วน 70 (20/70) ถึง 6 ส่วน 60 (6/60) หรือ 20 ส่วน 200 (20/200) หรือมีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา

ผู้พิการที่บกพร่องทางการเห็นหรือผู้พิการทางสายตาจะมีปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารบนอินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์มากที่สุด เนื่องจากสายตาซึ่งเป็นอวัยวะที่ใช้สำหรับการมองเพื่อรับข้อมูล แล้วส่งให้สมองประมวลผลจากการมองเห็น ดังนั้นผู้บกพร่องทางการมองเห็น จึงจำเป็นต้องมีอุปกรณ์หรือ

ซอฟต์แวร์มาช่วยรองรับข้อมูล และทดแทนสายตาได้เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การติดต่อสื่อสารในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ได้ โปรแกรมที่ช่วยในการใช้งานฟังก์ชันสำหรับผู้พิการทางสายตาบนระบบปฏิบัติการ windows มีดังนี้ (Thailand Association of The Blind,2018)

1. โปรแกรม PPA Tatip

โปรแกรม PPA Tatip เป็นโปรแกรมสังเคราะห์เสียงภาษาไทย (Thai text to speech) ต้องใช้ร่วมกับโปรแกรมอ่านจอภาพ (screen reader)

ภาพ 4 แสดงหน้าต่างการใช้งานโปรแกรม PPA Tatip

2. โปรแกรม Reg Tatip

โปรแกรมนี้ใช้ลงทะเบียนเพื่อใช้โปรแกรมตามทิพย์

3. โปรแกรม JPT Tatip Dictionary version 1.0

เป็นโปรแกรมที่จะช่วยให้โปรแกรม PPA Tatip สามารถอ่านออกเสียงได้ชัดเจนและถูกต้องมากขึ้น

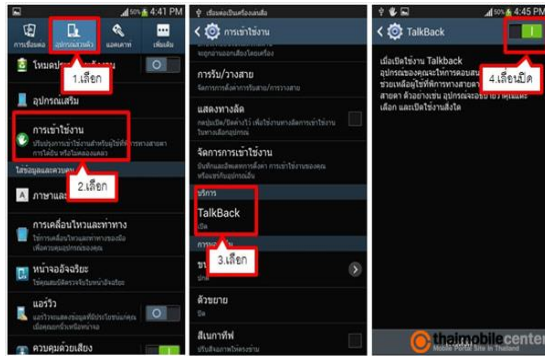
4. โปรแกรม NVDA

สำหรับโปรแกรมนี้เป็นโปรแกรมสำหรับอ่านหน้าจอที่ต้องใช้ร่วมกับโปรแกรม PPA Tatip

5. TalkBack

TalkBack โปรแกรมสำหรับการใช้งานสำหรับระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ TalkBack จะอธิบายทุกสิ่งที่คุณสัมผัส

โปรแกรมที่กล่าวมาข้างต้น เป็นโปรแกรมที่ผู้พิการทางสายตาสามารถใช้งานได้ในชีวิตประจำวัน โปรแกรมเหล่านี้มีผลช่วยให้ผู้พิการทางสายตาเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้เป็นอย่างดี

ภาพ 5 แสดงหน้าต่างการใช้งานโปรแกรม
Talk back

วิธีดำเนินการ (Methods)

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา กรณีศึกษาโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชินูปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่” ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มนักเรียนผู้พิการทางสายตา บอดและเลือนราง จำนวน 28 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเงื่อนไข

1. จำแนกกลุ่มตัวอย่างตามความสามารถในการช่วยเหลือตนเอง ซึ่งเกณฑ์ดังกล่าวเป็นเกณฑ์ที่ทางโรงเรียนได้มีการจำแนกไว้แล้ว เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

1.1 หญิงเล็กและชายเล็ก หมายถึง ผู้พิการทางสายตา (นักเรียน) ที่มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองอยู่ในระดับน้อย ต้องได้รับการดูแลจากพี่เลี้ยง

1.2 หญิงใหญ่หรือชายใหญ่ หมายถึง ผู้พิการทางสายตา (นักเรียน) ที่มีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองอยู่ในระดับดี

1.3 นักเรียนไปกลับ หมายถึง ผู้พิการทางสายตา (นักเรียน) ไม่ได้อยู่หอพักประจำของโรงเรียน

2. กำหนดผู้ให้ข้อมูลจำเป็นต้องใช้สื่อสังคมออนไลน์ อย่างน้อย 2-3 แอปพลิเคชัน ได้แก่ Youtube facebook และ line

สรุปผู้ให้ข้อมูลที่เข้าเงื่อนไข มีจำนวนดังนี้ แบ่งเป็น

1. หญิงเล็ก จำนวน 2 คน
2. หญิงใหญ่ จำนวน 10 คน

3. ชายเล็ก จำนวน 1 คน
  4. ชายใหญ่ จำนวน 15 คน
- รวมทั้งสิ้น 28 คน

ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลที่เป็กลุ่มนักเรียนที่เป็นผู้พิการทางสายตาและสายตาเลือนรางนั้น เพื่อปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลจะใช้รหัสแทนชื่อของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

- ผู้ให้ข้อมูล B1-B2
- ผู้ให้ข้อมูลผู้พิการทางสายตาหญิงเล็ก
- ผู้ให้ข้อมูล B3-B12
- ผู้ให้ข้อมูลผู้พิการทางสายตาหญิงใหญ่
- ผู้ให้ข้อมูล B28
- ผู้ให้ข้อมูลผู้พิการทางสายตาชายเล็ก
- ผู้ให้ข้อมูล B13-B27
- ผู้ให้ข้อมูลผู้พิการทางสายตาชายใหญ่

บุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้พิการทางสายตา โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาถึงการเข้าถึงและพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตารวมไปถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ ซึ่งบุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องมีจำนวน 4 คน ดังนี้

1. นางศรีสุข หยกวิเชียรรุ่ง พี่เลี้ยงหญิงใหญ่และหญิงเล็ก
2. นายณ กกาญจนะ พี่เลี้ยงชายใหญ่และชายเล็ก
3. นายวัชชระ หาญกล้า ครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์
4. นายประมวล พลอยกมลชุนท์ ผู้ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้งานวิจัย (Research instruments)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยที่สำคัญในการเก็บและรวบรวมข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์แบบสังเกตการณ์ นอกจากนี้ยังใช้เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยในการเก็บบันทึกข้อมูล คือ กล้องถ่ายรูป สมุดและปากกา และเทปบันทึกเสียง

การตรวจสอบเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ โดยนำคำถามทั้งก่อนสัมภาษณ์ และผลที่ได้หลังจากการสัมภาษณ์ไปตรวจสอบกับอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องแม่นยำของข้อมูลให้ตรงกับวัตถุประสงค์การวิจัย

2. นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบ และแก้ไขแล้วไปใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่คล้ายคลึงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ต้องการใช้จริง เพื่อสำรวจว่าผู้ให้ข้อมูลสามารถเข้าใจคำถาม ซึ่งพบว่า คำถามที่ได้รับการตรวจสอบและแก้ไขมานั้น ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจดีแล้ว

3. หลังจากเก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับมาอีกครั้ง โดยการสรุปข้อมูลแล้วให้ผู้สัมภาษณ์ยืนยันถึงความถูกต้อง ทางผู้วิจัยได้ใช้วิธีอีก

4. นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้วิธี Multiple Analyst Triangulation โดยวิเคราะห์ภาคสนามโดยใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมากกว่า 2 คน และนำข้อมูลที่ได้อามาเปรียบเทียบทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data collection)

1. การรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า และเก็บรวบรวมและประมวลเอกสารทางวิชาการ โดยศึกษาจาก หนังสือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ สิ่งพิมพ์ วารสาร บทความ ภาพยนตร์ วีดิทัศน์ ภาพวาด สมุดบันทึกและสิ่งพิมพ์ อิเล็กทรอนิกส์จากเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจากเอกสารดังกล่าว อย่างเช่น ความหมายของสื่อสังคมออนไลน์ ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ นำมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบหรือสร้างแบบสัมภาษณ์เจาะลึก รวมทั้งเพื่อนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในกระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลในการวิจัย

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มนักเรียนที่เป็นผู้พิการทางสายตาและสายตาเลือนรวมทั้งบุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้พิการทางสายตา โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามวันเวลาที่ผู้ให้สัมภาษณ์สะดวกโดยจะมีการนัดหมายล่วงหน้า ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการตามประเด็นคำถามที่ได้กำหนดไว้ และสามารถซักถามนอกเหนือจากแนวคำถาม และจะมีการขออนุญาตบันทึกเสียงและถ่ายภาพขณะการสัมภาษณ์เพื่อความแม่นยำในการเก็บข้อมูล

3. สังเกตการณ์ (Observation)

ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยจะแบ่งการสังเกตการณ์เป็น 2 ช่วง ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในระหว่างการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้พิการทางสายตา เนื่องจากอาจจะมีการใช้แสดงวิธีการในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์

3.2 สังเกตพฤติกรรมการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตาในระหว่างวัน เช่น ในเวลาเรียน ขณะอยู่ในหอพัก โดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่เปิดเผยและมีการจดบันทึกการสังเกตการณ์ลงบนแบบบันทึกการสังเกตการณ์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ในการเก็บข้อมูลในงานวิจัย โดยจะทำการสังเกตการณ์ ในช่วงเวลา 06.00 - 07.30 น. , 12.00-13.00 น. และ ช่วงเวลา หลังเลิกเรียนจนถึงเวลาเข้านอน 16.30 - 21.00 น. ระยะเวลา 1 เดือน

ผลการศึกษา (Results)

ผลการศึกษา งานวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 28 คน สามารถเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ โดยผู้วิจัยได้แบ่งการเข้าถึงออกเป็น ดังนี้

1. การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์

ด้านอุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์

ในปัจจุบันเราเข้าสู่ในยุคของการสื่อสารโดยมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน ในโลกของเทคโนโลยี ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารได้ง่าย อุปกรณ์การสื่อสารที่ผู้คนต่างใช้และนิยมใช้

คงเป็นโทรศัพท์มือถือ ที่เกือบทุกคนจำเป็นต้องมีเพื่อใช้ในการติดต่อ ในผู้พิการทางสายตา อุปกรณ์ที่เป็นที่ ใช้สำหรับผู้พิการทางสายตา สามารถที่จะใช้ เหมือนกันบุคคลปกติ จากการสัมภาษณ์ผู้พิการทางสายตา ในเรื่องเกี่ยวกับการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ นิยมใช้อุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์และแท็บเล็ต โดยจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 28 คน แบ่งอุปกรณ์การใช้เป็น 3 ระดับ พบว่า

อุปกรณ์ที่นิยมใช้มากที่สุดเป็น อันดับ 1 คือ โทรศัพท์มือถือทั้งหมด 21 คน อันดับ 2 คือ คอมพิวเตอร์ จำนวน 6 คน และอันดับ 3 คือ แท็บเล็ต จำนวน 1 คน เมื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า

“ใช้โทรศัพท์มือถือครับ เพราะมันสะดวกพกไปได้ทุกที่ ในคอมส่วนมากจะใช้เวลาส่งการบ้านหรือทำการบ้านมากกว่าครับ”
(B20, personal communication, January 29, 2020)

“หนูใช้โทรศัพท์แบบ Android เครื่องนี้มาหลายปีแล้ว ใช้งาน สะดวกและทน”
(B5, personal communication, January 27, 2020)

สำหรับอุปกรณ์ที่สามารถเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์โทรศัพท์เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่ผู้ให้ข้อมูล นิยมใช้มากที่สุดเนื่องจากสามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างสะดวกในปัจจุบันมีหลากหลายระบบที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสามารถเลือกซื้อ ส่วนมากที่นิยมจะเป็นโทรศัพท์ในระบบปฏิบัติการ android ซึ่งมีราคาหลักพันถึงหลักหมื่น จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 21 คนที่ใช้โทรศัพท์มือถือ มีจำนวนถึง 18 คน ที่ใช้โทรศัพท์ยี่ห้อดังยี่ห้อหนึ่ง เพราะให้เหตุผลไปในทำนองเดียวกันว่า โทรศัพท์ยี่ห้อดังกล่าว ทนและสามารถใช้งานได้จายราคาเหมาะสม นอกนั้นใช้โทรศัพท์มือถือยี่ห้อปกติเนื่องจากมีราคาถูก ถ้าพังก็สามารถเปลี่ยนได้

คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์ที่ได้รับความนิยมรองลงมา เนื่องจาก ผู้พิการทางสายตาสวนน้อยจะมีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ส่วนตัว และจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนยังพบว่าทางโรงเรียนมีการอำนวยความสะดวกในเรื่องของการใช้สื่อโดยจะเปิด

ห้องคอมพิวเตอร์ไว้ให้นักเรียนสามารถเข้าไปใช้งานได้ในช่วงเวลาพัก

“มาเล่นบ่อยค่ะ เพราะหนูไม่มีโทรศัพท์ตอนพักกลางวันหรือตอนว่าง ๆ ก็จะมาเล่นค่ะ”
(B1, personal communication, January 27, 2020)
“โดยปกติจะไม่ค่อยเล่นในคอมเท่าไรค่ะ เพราะมันไม่ค่อยสะดวก ส่วนใหญ่จะเอาไว้อ่านหนังสือมากกว่า”
(B4, personal communication, January 20, 2020)

การเล่นคอมพิวเตอร์ของกลุ่มให้ผู้ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากช่วงเวลา 12.00-12.45 น. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้เข้ามาเล่นคอมพิวเตอร์ในช่วงเวลาพัก โดยระยะเวลาที่ใช้งานประมาณ 15-20 นาที ส่วนใหญ่เป็นการเช็คข้อมูลข่าวสารทั่วไป เช็คข้อความในสื่อสังคมออนไลน์ และช่วงเวลา หลัง 18.00 น. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ใช้เวลาช่วงดังกล่าวในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ในการรับส่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ผ่าน คอมพิวเตอร์ จนกระทั่งห้องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนจะปิดในช่วงเวลา 20.00 น.

ด้านโปรแกรมที่ช่วยในการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์

สำหรับผู้พิการทางสายตา สามารถใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ด้วยโทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์และแท็บเล็ต แต่จำเป็นต้องใช้โปรแกรมที่สามารถช่วยให้เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ ในงานวิจัยเล่มนี้ทางผู้วิจัย ได้ได้แบ่งออกเป็น 2 แบบ แบบที่ 1 สำหรับมือถือแท็บเล็ต และแบบที่ 2 คือ คอมพิวเตอร์

สำหรับแบบที่ 1 โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต โปรแกรมที่สามารถช่วยให้ผู้พิการทางสายตาเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ คือ โปรแกรม talk back จากการสัมภาษณ์ในกลุ่มตัวอย่างเป็นโปรแกรมที่นิยมใช้มากที่สุด เนื่องจากตัวโปรแกรมสามารถใช้งานได้จายสะดวก สามารถรองรับได้เกือบทุกยี่ห้อของโทรศัพท์มือถือและแท็บเล็ต โดยในการลงโปรแกรมดังกล่าวนี้ ผู้พิการทางสายตาสามารถลงเองได้ และถ้าหากใครไม่สามารถลงได้ก็จะมีครูวิชาคอมพิวเตอร์เป็นผู้ลงให้

“talk back จะช่วยอ่านทุกอย่างบนหน้าจอให้เราครับ เวลาเราแตะไปตรงไหนมันก็จะอ่านให้ทันที ช่วยผมใช้งานโทรศัพท์มือถือได้ครับ”

(B13, personal communication, January 21, 2020)

อีกหนึ่งอุปกรณ์ที่ผู้พิการทางสายตาสามารถใช้ในงานในสื่อสังคมออนไลน์ได้ ผ่านอุปกรณ์อย่าง คอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์เป็นอีกหนึ่งอุปกรณ์ที่สามารถช่วยเหลือผู้พิการทางสายตาได้ เนื่องจากผู้พิการทางสายตา อาจจะไม่มียุทธวิธีในการใช้อุปกรณ์อื่น ๆ แต่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ของโรงเรียนได้ สำหรับโปรแกรมที่สามารถช่วยให้ผู้พิการทางสายตาเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ นั่นคือ โปรแกรมสังเคราะห์เสียงภาษาไทย หรือ โปรแกรมตาทิพย์ เป็นโปรแกรมที่ถูกออกแบบมาให้กลุ่มผู้พิการทางสายตาได้ใช้งานโดยเฉพาะ ในงานวิจัยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสามารถที่จะใช้โปรแกรมดังกล่าวในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ โปรแกรมตาทิพย์เป็นโปรแกรมที่สังเคราะห์เสียงภาษาไทย ซึ่งต้องใช้งานร่วมกับโปรแกรมจอ เมื่อเปิดใช้งานโปรแกรมดังกล่าวบนเครื่องคอมพิวเตอร์ เมื่อกลุ่มผู้ใช้งานนำเมาส์ไปชี้หรือเลือกข้อความที่อยู่บนหน้าจอหรือเว็บไซต์ โปรแกรมดังกล่าวจะสามารถสังเคราะห์เสียงเพื่ออ่านคำหรือข้อความ ร้องรับทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งโปรแกรมนี้จะถูกติดตั้งในห้อยคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชานุอุปถัมภ์ จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างสามารถใช้งานตามวันและเวลาที่ โรงเรียนกำหนด และจะมีกลุ่มตัวอย่างบางกลุ่มที่มีโน้ตบุ๊กเป็นของตัวเอง ก็สามารถนำโน้ตบุ๊กมาลงโปรแกรมดังกล่าวได้ที่ ห้อยคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนโดยจะมีครูผู้สอนวิชาคอมพิวเตอร์เป็นผู้ลงโปรแกรมให้

“หนูไม่มีคอมพิวเตอร์ ใช้คอมของโรงเรียน ครูเค้าลงโปรแกรมตาทิพย์ไว้แล้วค่ะ”

(B2, personal communication, January 27, 2020)

ในกลุ่มของผู้ให้ข้อมูล สำหรับการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ สามารถเข้าถึงได้โดยโปรแกรมทั้ง talk back และโปรแกรมตาทิพย์ แต่มีอุปกรณ์ที่สามารถ

ช่วยให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ที่สามารถเห็นเลือนกลางสามารถเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ได้โดยใช้ อุปกรณ์เสริม อย่างแว่นขยายสำหรับมือถือ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลบางคนได้ใช้ใช้วิธีการใช้คือการขยายหน้าจอ เพื่อที่จะสามารถรับส่งข้อมูลข่าวสาร

“หนูไม่ได้ใช้โปรแกรมช่วยเหมือนเพื่อน ๆ ค่ะ แต่หนูจะใช้เป็นกล้องขยายค่ะ สายตาหนูจัดอยู่ในประเภทสายตาเลือนรางค่ะ ในระดับที่สามารถใช้แว่นขยายช่วยได้ค่ะ”

(B3, personal communication, January 20, 2020)

วิธีการใช้งาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้สาธิตและ ผู้วิจัยได้ร่วมสังเกตการใช้งาน พบว่า ผู้ที่ใช้อุปกรณ์แว่นขยายจะนำแว่นขยายแนบกับดวงตา และใช้มองโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ใกล้ ๆ แว่นขยายดังกล่าวเป็นอุปกรณ์เฉพาะผู้ที่มีสายตาไม่ปกติ ถ้าคนที่สายตาปกติใช้จะมองเห็นเป็นตัวหนังสือที่กลับหัว

สำหรับโปรแกรม Talk back เหมือนเปิดใช้งานโปรแกรม การใช้งานจะมีวิธีการ อย่างเช่น การปิดด้วยสองนิ้วหรือสามนิ้ว การแตะสองครั้งเพื่อเลือกหรือเข้ารายการที่เลือก

“หนูไม่ได้ใช้โปรแกรมช่วยค่ะ เพราะหนูค่อนข้างเห็นบ้างค่ะ เวลาใช้งานหนูก็จะขยายตัวหนังสือให้ใหญ่ขึ้นเฉย ๆ ค่ะ ทั้งในคอมและในมือถือเลย แล้วเอาหน้าไม่แนบกับคอมก็พอมองเห็นค่ะ”

(B4, personal communication, January 20, 2020)

“หนูไม่จำเป็นต้องใช้แว่นขยายค่ะ แค่เอาหน้าจอบางจอตรงตา หนูก็สามารถเห็นได้แล้วแต่ต้องใช้โปรแกรมอ่านเสียงช่วยด้วย”

(B7, personal communication, February 5, 2020)

2. การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์

การสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นเรื่องการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการใช้งานมากที่สุดคือ Facebook Youtube และ Line ตามลำดับ ทั้งนี้ที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้เลือกใช้งาน Facebook มากที่สุด

เพราะเป็นสื่อที่สะดวก มีฟังก์ชันการใช้งานที่หลากหลาย และยังรองรับกับโปรแกรมเสียงได้ดีที่สุด

สำหรับช่วงเวลาและระยะเวลาที่ใช้ในการสื่อสาร จากการสัมภาษณ์และการสังเกต พบว่า ผู้ให้ข้อมูลอยู่ในช่วงวัยเรียน เวลาส่วนใหญ่ต้องเรียนหนังสือ ช่วงเวลาที่มีการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากที่สุด พบว่า เป็นช่วงเวลาเย็นหลังรับประทานอาหารเย็น (18.00 น.) เป็นต้นไป จนถึงเวลาก่อนเข้านอน จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนพบว่า ทางโรงเรียนไม่ได้มีมาตรการห้ามนักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือ แต่จะสามารถใช้ได้ไม่เกิน 21.00 น. เท่านั้น

จากการสัมภาษณ์ที่เลี้ยงหญิงเล็ก-หญิงใหญ่ ผู้พิการทางสายตาดูหญิงเล็ก ไม่ค่อยมีพฤติกรรมติดโทรศัพท์มือถือ เห็นเป็นส่วนน้อยที่จะเห็นว่าเล่นโทรศัพท์มือถือ เนื่องจากผู้พิการทางสายตาดูหญิงเล็กมีเพียง 2-3 คนที่มีโทรศัพท์มือถือส่วนตัว แต่ก็จะมีบางคนที่จะมาขอยืม Youtube ในโทรศัพท์ของพี่เลี้ยงบ้าง เป็นบางครั้งในช่วงระยะเวลาก่อนที่จะมีกิจกรรมสวดมนต์และเข้านอน โดยระยะเวลาในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ก็เฉลี่ยไม่เกิน 20 นาทีต่อครั้ง แต่ในส่วนของผู้พิการทางสายตาดูหญิงใหญ่ จะแตกต่างจากหญิงเล็ก เพราะส่วนใหญ่หลังจากเวลาเลิกเรียนแล้ว จะเล่นโทรศัพท์กันเกือบทุกคน ฟังเพลงบ้าง ดูหนัง และบางคนก็คุยกับผู้ปกครองหรือเพื่อน ๆ

จากการสัมภาษณ์พี่เลี้ยงชายเล็ก-ชายใหญ่ ถึงการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในช่วงเวลาที่อยู่บนหอพัก พบว่าผู้พิการทางสายตาชายเล็กมีโทรศัพท์มือถือส่วนตัวประมาณ 5 คน แต่ไม่เห็นใครเล่นหรือใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ในช่วงเวลาที่อยู่บนหอพัก ส่วนใหญ่จะเล่นกับเพื่อน ๆ มากกว่า ส่วนผู้พิการทางสายตาชายใหญ่จะพบเห็นการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นส่วนใหญ่ของจำนวนทั้งหมด สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ การถึงสื่อสังคมออนไลน์อย่าง Youtube ซึ่งส่วนใหญ่จะเปิดเพลงทุกวันเป็นประจำ บางคนก็ใส่หูฟัง บางคนก็เปิดเสียงดัง และทางโรงเรียนอนุญาตให้สามารถใช้โทรศัพท์มือถือได้ไม่เกิน 21.00 น. เท่านั้น แต่ชายใหญ่ก็จะมีบ้างที่ยังใส่หูฟังฟังเพลงที่เตียงนอนของตนเอง หากส่งเสียงรบกวนผู้อื่นก็จะถูกตักเตือน

สำหรับช่วงเวลาที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลนิยมเข้าสื่อสังคมออนไลน์จะเป็นช่วงเวลาที่พักกลางวันและหลังรับประทานอาหารกลางวันเสร็จ ซึ่งช่วงเวลาที่ได้รับความนิยมทั้งสองช่วงดังกล่าว จะเป็นเวลาที่ห้องคอมพิวเตอร์ของโรงเรียน เปิดให้นักเรียนเข้าไปใช้ได้อีกด้วย ในส่วนของช่วงเวลาเข้าตั้งแต่ตื่นนอน จากการสัมภาษณ์ผู้พิการทางสายตาส่วนใหญ่พบว่า ผู้พิการทางสายตาไม่ได้มีพฤติกรรมการสื่อสารหรือใช้งานโทรศัพท์มือถือเพื่อเช็คข่าวสารเป็นอันดับแรก แต่จะใช้งานในช่วงเวลาว่างเท่านั้น ถึงแม้จะมีบางคนจับโทรศัพท์มือถืออันดับแรกของการตื่นนอนบ้างแต่จะเป็นแค่การปิดนาฬิกาปลุกหรือเช็คเวลาเท่านั้น

สื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมเลือกใช้ในการสื่อสารของผู้พิการทางสายตา 3 อันดับแรกคือ อันดับ 1 คือ Facebook อันดับ 2 คือ Youtube และ อันดับที่ 3 คือ Line จากการสังเกตและสัมภาษณ์การสื่อสารออนไลน์ในสื่อสังคมออนไลน์ที่กล่าวข้างต้นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นดังนี้

Facebook

การสื่อสารผ่าน Facebook ของผู้กลุ่มผู้ให้ข้อมูล พบว่า มีรายละเอียดการสื่อสารโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

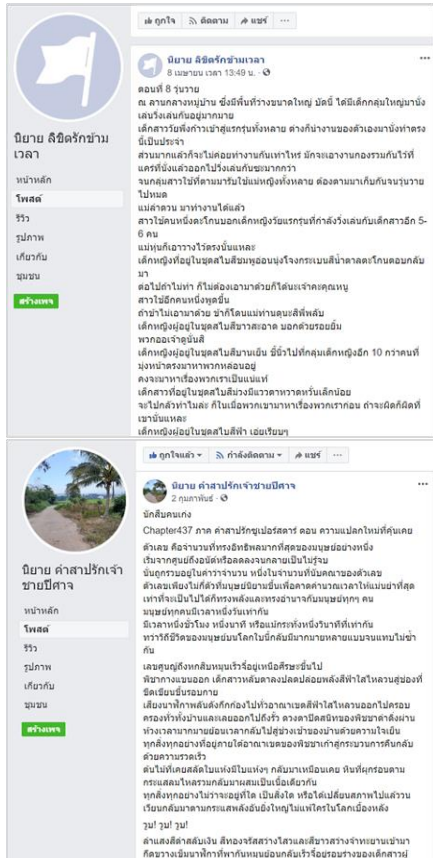
1. เพื่อแบ่งปันเรื่องราว

พบว่า ผู้พิการทางสายตาใช้ Facebook ในการแบ่งปันเรื่องราวที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ถ่ายทอดความรู้สึกต่าง ๆ ผ่านข้อความ บ่นระบายสิ่งที่ไม่สบายใจ บางครั้งได้บอกเล่าเรื่องราวส่วนตัวผ่านทาง Facebook เพื่อเป็นการสื่อสารในความรู้สึกกับโลกสังคมออนไลน์ และทางด้านการใช้ภาษา พบว่า ในการสื่อสารผ่านตัวอักษรของผู้พิการทางสายตานั้น ภาษาที่ใช้จำเป็นต้องพิมพ์ถูกต้อง เนื่องจาก กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ต้องใช้โปรแกรมเสียงในการอ่านข้อความ ถ้าข้อความดังกล่าวพิมพ์ผิดอาจทำให้การสื่อสารผ่านข้อความนั้นมีความคลาดเคลื่อน

ในส่วนของกราฟิกภาพนิ่ง พบว่า มีบ้าง 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มิสายตาดูเลือกราง ผู้ที่มีสายตาดูสนิทจะใช้การแชร์ภาพจากเพจหรือ Facebook เพื่อน ส่วนการอัปโหลดภาพเคลื่อนไหวผู้พิการทางสายตาจะใช้ในการไลฟ์สดเพื่อ

ร้องเพลง หรือเล่าเรื่องราวต่าง ๆ และจะเน้นไปที่แชร์
วิดีโอจากช่องทางอื่น ๆ และยังพบว่า ผู้พิการทาง
สายตา มีการสร้าง Facebook page เพื่อเผยแพร่
นิยายที่แต่งขึ้นเอง โดยมีการอัปโหลดนิยายอย่าง
สม่ำเสมอ

ภาพ 6 แสดงเจนนียาย

2. เพื่อติดตามข้อมูลข่าวสารและเหตุการณ์ที่
เกิดขึ้นในสังคม Facebook เป็นช่องทางการสื่อสารที่
เปิดกว้างที่มีการเคลื่อนไหวของข้อมูลข่าวสารอยู่
ตลอดเวลา จึงเป็นช่องทางที่ผู้พิการทางสายตาใช้ใ
การติดตามข่าวสารเรื่องราวของเพื่อน หรือข่าวสารอื่น
ๆ ในสังคม ผ่านเพจหรือการแชร์จากเพื่อน ๆ

3. เพื่อความบันเทิง

Facebook เป็นสื่อที่เต็มไปด้วยความบันเทิง
ไม่ว่าจะเป็นรูปภาพ ข้อความ หรือวิดีโอต่าง ๆ จาก
การสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ใช้ Facebook
ในการฟังเพลง ฟังเรื่องผี ดูไลฟ์สดที่เพื่อน ๆ ร้องเพลง
เป็นต้น จากการสังเกตการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์
ของกลุ่มผู้พิการทางสายตา นิยมใช้ Facebook ใน

การรับฟังข่าวสาร เมื่อมีข่าวหรือการเคลื่อนไหว
กระแสวิกฤตในสื่อออนไลน์ Facebook กลุ่มผู้ให้
ข้อมูลย่อมจะติดตามข่าว เหตุการณ์อยู่เสมอ

4. เพื่อการศึกษา

Facebook สามารถอัปโหลดไฟล์งานหรือ
การบ้านผ่านทางกลุ่มหรือข้อความได้อย่างสะดวก จึง
เป็นช่องทางที่ผู้กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ใช้ในการส่งงานหรือส่ง
การบ้าน

5. เพื่อการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ

Facebook มีฟังก์ชันการใช้งานที่หลากหลาย
ในการสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ เช่น การคุยกับแบบ
ส่วนตัวผ่านข้อความ การพูดคุยแบบกลุ่ม การโพสต์ต
อบได้เป็นสาธารณะ เป็นต้น จากการสัมภาษณ์พบว่า
ช่องทางการสื่อสารที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูล นิยมมากที่สุดคือ
การพูดคุยผ่านข้อความ (Messenger) และส่วนใหญ่
จะใช้เพื่อพูดคุยกับเพื่อน ครอบครัว และอาจจะมีการ
คุยกับคนที่ไม่ได้รู้จักบ้างเนื่องจาก Facebook เป็นสื่อ
ที่เปิดกว้าง ผู้พิการทางสายตาส่วนใหญ่จะเปิดกว้างใ
การรับเพื่อนใน Facebook ไม่จำกัดว่าต้องเป็นผู้ที่เป็น
ผู้พิการทางสายตาเท่านั้น แต่ในขณะที่เดียวกันผู้พิการ
ทางสายตาบางคน จะไม่พูดคุยกับคนที่ไม่รู้จักเลย โดย
ให้เหตุผลว่าไม่กล้าที่จะคุยเพราะกลัวโดนหลอก กลัว
อันตราย

“ผมคุยได้ทุกคนครับ เพราะถ้าผมไม่คุยกับคนที่
หลากหลายผมจะรู้ได้ว่าคุณแต่ละประเภท
เป็นคนแบบไหน”

(B13, personal communication, January 20, 2020)

“หนูไม่กล้าคุยกับคนที่ไม่รู้จักเลยคะ
ไม่รับเป็นเพื่อนด้วย”

(B11, personal communication, February 6, 2020)

Youtube

การสื่อสารผ่าน Youtube ของผู้พิการทาง
สายตา พบว่ามีรายละเอียดการสื่อสารโดยแบ่งตาม
วัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อความบันเทิง

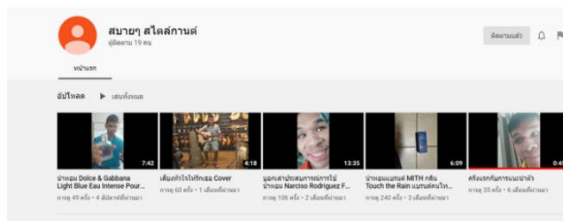
จากการสัมภาษณ์พี่เลี้ยงหญิงเล็ก กลุ่มผู้ให้
ข้อมูลหญิงเล็กที่ไม่มีโทรศัพท์มือถือส่วนตัวจะมาขอให้

ที่เสียง เปิด Youtube ให้ฟัง เรื่องที่หญิงเล็กสนใจมากที่สุดคือเรื่องผี เป็นคลิปการเล่าเรื่องผีตำนานต่าง ๆ โดยลักษณะการเล่าไม่น่ากลัวมาก ตัวอย่างเช่นช่อง “World of Legend โลกแห่งตำนาน” และอีกช่อง Youtube ที่ได้รับความสนใจคือ “Pony Kids” ลักษณะของคอนเทนต์เป็นรายการสำหรับเด็กโดยจะทำภารกิจต่าง ๆ เช่น เทลูกบอล 1000 ลูกในห้องนอน และลักษณะเสียงพากย์น่ารักดูน่าสนใจ

2. เพื่อแบ่งปันเรื่องราว

ผู้พิการทางสายตาใช้สื่อ Youtube เพื่อแบ่งปันเรื่องราว เช่น เล่าเรื่องราว รีวิว สิ่งของ เผยแพร่เพลงที่แต่งเอง เป็นต้น

ภาพ 6 แสดงช่องยูทูปที่เจ้าของช่องเป็นผู้พิการทางสายตา

3. เพื่อติดตามข้อมูลข่าวสาร

ผู้พิการทางสายตาติดตามข้อมูลข่าวสารและเรื่องที่สนใจผ่าน Youtube เนื่องจาก การสื่อสารรูปแบบวิดีโอ ทำให้เข้าใจง่าย และสะดวกกว่าการติดตามข้อมูลข่าวสารในรูปแบบตัวอักษรหรือภาพนิ่ง โดย Youtube เป็นช่องทางที่เราสามารถค้นหาในเรื่องที่เราสนใจได้ อย่างสะดวกรวดเร็ว

Line

Line เป็นช่องทางการสื่อสารที่ได้รับความนิยมน้อยที่สุด เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ให้เหตุผลว่า การใช้งานไม่ค่อยรองรับกับโปรแกรมเสียง ทำให้เกิดปัญหาการใช้งานที่ไม่สะดวก โปรแกรมเสียง บางครั้งไม่สามารถรองรับการพิมพ์ผิด การอ่านออกเสียง บางครั้งทำให้การสื่อสารเกิดความผิดพลาด จึงทำให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเลือกใช้ช่องทางอื่น ๆ มากกว่า โดยช่องทาง Line จะใช้ในการสื่อสารเฉพาะเรื่องที่ต้องจำเป็นต้องใช้ช่องทางนี้เท่านั้น ซึ่งการสื่อสารผ่าน

Line ของผู้พิการทางสายตา พบว่ามีรายละเอียดการสื่อสารโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อการศึกษา ส่งงานไลน์กลุ่มห้องเรียนในช่องทางการสื่อสารผ่าน Line จะมีฟังก์ชันการสร้างไลน์กลุ่ม เพื่อพูดคุยได้หลายคน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจะใช้ฟังก์ชันนี้ในการสร้างกลุ่ม เป็นกลุ่มของห้องเรียน เพื่อไว้สำหรับส่งงาน การส่งงานผ่าน Line ทำได้โดยการแนบไฟล์งานต่าง ๆ ได้เลย การใช้งานดังกล่าวสามารถลดความยุ่งยากและซับซ้อนในการส่งงานของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นอย่างมาก เนื่องจาก สามารถใช้งานได้สะดวก ไม่ต้องจำเป็นต้องปรีนทีไปส่งงานเหมือนเมื่อก่อน สะดวกและทำให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่เป็นการต่อผู้อื่น

2. เพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ส่วนใหญ่การใช้งาน Line กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจะใช้เพื่อติดต่อกับครอบครัวการติดต่อสื่อสารผ่าน Line ส่วนใหญ่จะใช้เพื่อสื่อสารในเรื่องที่สำคัญหรือจำเป็นต้องใช้การสื่อสารช่องทางนี้เท่านั้น ดังนั้น กลุ่มสังคมของผู้พิการทางสายตาที่สื่อสารพูดคุยผ่าน Line จะเป็นแต่กลุ่มเดิม ๆ ได้แก่ เพื่อน ครู และครอบครัวเท่านั้น

“ผมแทบไม่ได้ใช้ Line เลยครับ เอาไว้สำหรับส่งงานอย่างเดียว”

(B21, personal communication, January 20, 2020)

“ไม่ค่อยคุยกับใครใน Line อยู่แล้วค่ะ นาน ๆ ที่อาจจะวิธีดีไอคอลกับพ่อแม่บ้างค่ะ เพราะหนูว่ามันไม่ค่อยเสถียรเท่าไรเวลาใช้กับโปรแกรมเสียง”

(B5, personal communication, January 27, 2020)

3. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการสื่อสารสังคมออนไลน์

จากการศึกษาการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์มีปัจจัยหลัก ๆ 3 ประการ คือ 1) ปัจจัยด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐานทางสารสนเทศ 2) ปัจจัยด้านลักษณะของประชากร 3) ปัจจัยด้าน

นโยบายของภาครัฐ อ่างถึง (National Electronics and Computer Technology center , 2001) จากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เสมอภาคของการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา

1. ปัจจัยด้านโครงสร้างขั้นพื้นฐานทางสารสนเทศ เป็นปัจจัยที่กล่าวในภาพรวมของข้อมูลด้านสารสนเทศ จะมองถึง เรื่องของระบบเครือข่ายโทรศัพท์ของประเทศไทย ความไม่เสถียร การคิดค่าบริการเพิ่มเติม ทางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลนั้น หลัก ๆ จะใช้ระบบแบบเติมเงินในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ใช้บริการในเครือข่ายที่ตัวเองได้เลือกตามความเหมาะสมการใช้งาน สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ผ่านโปรแกรมของโรงเรียน ไม่พบเจอปัญหาด้านความเร็ว ความช้าของระบบอินเทอร์เน็ต

“เน็ตช้ามากคับ แต่ส่วนใหญ่ผมจะเล่นไวไฟของโรงเรียนมากกว่า ถ้าออกนอกโรงเรียนจะไม่ค่อยเล่น เพราะเน็ตช้า ทำให้การจะเข้าอะไร ช้า”
(B25, personal communication, February 3, 2020)

“หนูใช้เป็นรายเดือนค่ะ ใช้งานตลอด ช้าบ้างเร็วบ้าง แต่ก็เล่นได้”
(B12, personal communication, February 6, 2020)

2. ปัจจัยด้านลักษณะประชากร ทางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึงการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์จากการเข้าเว็บไซต์ต่าง ๆ ยังมีข้อจำกัดทางด้านการเข้าถึงใช้งานผ่านโปรแกรมช่วยต่าง ๆ เช่น บางเว็บไซต์ สื่อมีลักษณะเป็นภาพเคลื่อนไหว ซึ่งโปรแกรมช่วยเหลือต่าง ๆ ยังไม่สามารถที่รองรับการใช้งานฟังก์ชันดังกล่าว

“บางเว็บไซต์กดเข้าไปแล้ว ไม่พบอะไรเลย
ไม่รู้ว่าคืออะไร”
(B6, personal communication, January 27, 2020)

“อยากให้ร้านคอมบางร้านมีโปรแกรมที่ช่วยให้เราเล่นได้ หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ที่ให้ใช้ได้เหมือนคนตาปกติทั่วไป”

(B9, personal communication, February 5, 2020)

3. ปัจจัยด้านนโยบายของภาครัฐ นโยบายของภาครัฐในเรื่องของสวัสดิการการให้ความช่วยเหลือในด้านการเข้าถึงยังมีไม่เท่าที่ควร ทางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลไม่ได้คาดหวังว่า ภาครัฐจะช่วยทุกอย่าง แต่อยากให้มีการออกนโยบายที่ให้ความเท่าเทียมกันในสังคม การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ที่อย่างผู้พิการทางสายตาสามารถเข้าถึงได้

“บางทีก็อิจฉาคนตาดี ที่สามารถใช้งานอะไรก็ได้”
(B10, personal communication, February 6, 2020)

สรุปและอภิปรายผล (Conclusion and Discussion)

สำหรับงานวิจัยเล่มนี้ ทางผู้วิจัยได้ศึกษาในเรื่อง การสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา โรงเรียนสอนคนตาบอดภาคเหนือในพระบรมราชานุภมภ์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีทั้งหมด 28 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดเงื่อนไขขึ้นมาเพื่อให้นักวิจัย สามารถเก็บตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตาในด้านอุปกรณ์ นิยมใช้โทรศัพท์มือถือเป็นอันดับ 1 อันดับ 2 คือ คอมพิวเตอร์ อันดับ 3 คือ แท็บเล็ต ซึ่งอุปกรณ์ดังกล่าวสามารถทำให้ผู้พิการทางสายตา สามารถสื่อสารกันผ่านในกลุ่มหรือบุคคลทั่วไป โดยไม่มีอุปสรรคในด้านการใช้งาน ส่วนด้านโปรแกรม นิยมโปรแกรมที่ชื่อว่า Talk black เนื่องจากใช้งานง่าย สามารถติดตั้งและรองรับกับอุปกรณ์ต่าง ๆ และใช้โปรแกรมตาพิพม์ สำหรับการใช้งานในระบบคอมพิวเตอร์

ในการศึกษาครั้งนี้ ทางผู้วิจัยได้มุ่งเน้นไปถึงการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา เนื่องจากการศึกษานั้น ทางผู้วิจัยได้ศึกษาการเข้าถึงสื่อของผู้พิการทางสายตา สามารถใช้งานได้เหมือนคนปกติทั่วไป โดยสามารถใช้งานผ่านอุปกรณ์ต่าง ๆ

อย่างเช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์และแท็บเล็ต จากการสังเกตการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลนั้น ระบบปฏิบัติการที่นิยมใช้เป็นระบบปฏิบัติการแบบ Android ซึ่งกลุ่มให้ข้อมูลได้ให้เหตุผลของการเลือกใช้งานระบบปฏิบัติการ Android เนื่องจาก ระบบปฏิบัติการดังกล่าว สามารถใช้งานได้ง่าย รองรับการใช้งานในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านโปรแกรมที่ช่วยเหลือ อย่างเช่นโปรแกรม Talk back แต่การใช้งานในกรณีอื่น ๆ บางสื่อสังคมออนไลน์ไม่สามารถรองรับ การอ่านภาพเคลื่อนไหว ไม่สามารถอ่านรูปภาพ ทำให้เกิดความผิดพลาดคลาดเคลื่อนในการรับส่งข้อมูลข่าวสาร อย่างงานวิจัยของ Suetrong (2007) ผลการวิจัยพบว่า ผู้พิการทางสายตาที่ทำการสำรวจส่วนใหญ่ยังคงประสบปัญหาการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศในเกือบทุก ๆ สื่อ โดยเฉพาะสื่อที่มาทดแทนสื่อสิ่งพิมพ์ของผู้พิการทางสายตา อันเนื่องมาจากปัจจัยเรื่องเทคโนโลยีที่มีราคาแพงและการออกแบบเว็บไซต์ที่ไม่รองรับการเข้าถึงสารสนเทศของผู้พิการทางสายตา การขาดความรู้และความไม่เอื้ออำนวยของระบบสังคม และพบว่า ผู้พิการทางสายตาส่วนใหญ่ที่ทำการสำรวจคิดว่าสื่ออินเทอร์เน็ตจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศของผู้พิการทางสายตาได้

โปรแกรมที่สามารถช่วยให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ที่เป็นที่ยอมรับที่สามารถใช้โปรแกรมช่วยผ่านทางโทรศัพท์มือถือในระบบปฏิบัติการ Android ได้นั้น คือ โปรแกรม Talk back จากการสังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล โปรแกรม Talk back ได้รับความนิยมในกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เนื่องจากโปรแกรมสามารถอ่าน ออกเสียงได้เข้าใจ ละเอียด ทำให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสามารถเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ สามารถรับรู้ข่าวสาร ส่งข่าวสารผ่านโปรแกรมดังกล่าวได้สะดวก

ส่วนโปรแกรมตาพิ้นั้น ทางกลุ่มผู้ให้ข้อมูลนั้น มีการใช้งานบนคอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ และโน้ตบุ๊กส่วนตัว สามารถใช้งาน ตัวโปรแกรมจะถูกอ่านตามที่ใดก็ตามแป้นพิมพ์ซึ่งไปสอดคล้องในงานวิจัยของ Jittakool (2010, p.96) พบว่า พบว่า ผู้พิการทางสายตามีวิธีการและพฤติกรรมการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตแต่ละครั้ง จำเป็นต้องมีอุปกรณ์เข้ามา

ช่วยเสริมการใช้งาน คือ โปรแกรมอ่านจอภาพ (Screen Reader) โปรแกรมตาพิ้น หรือโปรแกรมสังเคราะห์เสียงภาษาไทย (Thai text to speech) และโปรแกรมขยายหน้าจอ (Screen Enlarger Magnifiers) ซึ่งโปรแกรมที่กล่าวมาข้างต้น เป็นโปรแกรมที่สามารถทำให้ผู้พิการทางสายตาสามารถเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ เข้าถึงข้อมูล สามารถติดต่อสื่อสารได้เหมือนคนปกติ อาจจะมีข้อขัดข้องในการเข้าถึงในด้านข้อมูล บางครั้งโปรแกรมไม่สามารถอ่านบางคำได้ โปรแกรมสามารถอ่านรูปภาพได้แต่จะเป็นการอ่านแบบคร่าว ๆ เท่านั้น เช่น ในรูปอาจจะมีคนหนึ่งคนแมวหนึ่งตัว เป็นต้น แต่การเข้าถึงสื่อออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา สามารถใช้งานได้เหมือนคนทั่วไปทุกประการ บางคนอาจจะจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์อย่างแว่นขยายเพิ่ม แต่ก็ทำให้การสื่อสารในสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตา สามารถทำได้ปกติเหมือนคนทั่วไป อุปกรณ์ โปรแกรมในปัจจุบันถือว่ามีส่วนช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลการสื่อสารออนไลน์ของผู้พิการทางสายตาเป็นไปได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

สำหรับการสื่อสารสื่อสังคมออนไลน์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยหลักแล้วจะมีสื่อสังคมออนไลน์ที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลนิยมเล่น อันดับแรก คือ Facebook อันดับ 2 คือ Youtube และอันดับที่ 3 คือ Line สำหรับ Facebook จากการสังเกตพฤติกรรมและการสัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล Facebook จะถูกใช้งานประจำ ในช่วงระยะเวลาหลังเรียน ตั้งแต่เวลา 16.30 – 21.00 น. เนื่องจากเป็นเวลาที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูล หลีกเลี่ยง ชายใหญ่ มีเวลาหลังจากทำกิจกรรมประจำวัน นอกเหนือช่วงเวลาดังกล่าว จะไม่ค่อยมีการใช้งาน ในกรณีเช็คข้อมูลข่าวสารทั่วไป กลุ่มผู้ให้ข้อมูลไม่ได้สนใจจะรับส่งข้อความ เท่าที่ควร จะเน้นการใช้งานหลัก ๆ ในการเข้าถึงข่าวสาร ดูโพสต์ของเพื่อนใน Facebook สำหรับการโพสต์รูปนั้น กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สายตาเลือนราง มีการอัปรูปภาพ เป็นประจำ ซึ่งในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สายตาบอดสนิทเลือกที่จะหลีกเลี่ยงการอัปรูป เนื่องจากเหตุผลส่วนบุคคลของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

Youtube เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่สร้างความบันเทิงให้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นอย่างมาก ในกลุ่มผู้ให้

ข้อมูลหญิงเล็กและชายเล็ก มักจะให้พี่เลี้ยงเปิด Youtube ในเรื่องที่ตัวเองสนใจ อย่างเช่น เรื่องเล่าผี เปิดเพลงตามกระแส การ์ตูน หรือสิ่งที่ตัวเองสนใจ ในส่วนของหญิงใหญ่และชายใหญ่ ช่วงเวลาหลังเลิกเรียนไปจนกระทั่งเวลาอนใน ช่วง 21.00 น. ของทุกวัน มีการใช้งานในการฟังเพลง สิ่งที่ตัวเองสนใจ จากการสังเกตและสัมภาษณ์ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลชายใหญ่ มีช่อง Youtube เป็นของตัวเอง ใช้ในการบันทึกสิ่งที่ตัวเองต้องการถ่ายทอดให้คนอื่นรับรู้ในมุมมองของผู้พิการทางสายตา

Line ในกลุ่มผู้ที่สายตาปกติถือว่า Line เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในเรื่องของการส่งสารและรับสาร แต่สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลนั้น ถือว่า Line เป็นสื่อสุดท้ายที่จะใช้ในการรับส่งข้อมูลข่าวสาร เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลนั้น มีความคิดเห็นไปทำนองเดียวกันว่า ปัญหาที่พบเจอใน Line คือ เมื่อผู้ส่งสารส่งข้อความที่มีการพิมพ์ที่ผิด ตัวสะกดของคำนั้นผิด ทำให้โปรแกรมที่อ่านออกเสียง ไม่สามารถอ่านได้ อาจทำให้บางครั้งการส่งสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร มีการตีความหมายที่ผิดพลาดได้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีการเปิดรับข้อมูลผ่านทาง Line เสมอแต่จะสนใจในกรณีที่เป็นเพื่อนหรือทางครอบครัว โทรมา มีการเปิดรับตลอดเวลา แต่จะเลือกใช้ในช่วงเวลาที่ตัวเองต้องการที่จะเปิดรับเท่านั้น

ปัญหาและอุปสรรค ในการเข้าถึงการสื่อสารสังคมออนไลน์ของผู้พิการทางสายตานั้นส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องระบบเครือข่าย ความไวของอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ แอปพลิเคชันที่ไม่สามารถใช้งานได้ ทำให้เกิด

การเข้าถึงได้ยาก แต่ก็ไม่สามารถทำให้การเข้าถึงนั้นยากแต่อาจเกิดปัญหาการใช้งานที่ช้าลง บางโปรแกรม บางแอปพลิเคชัน ไม่รองรับการใช้งานผ่านโปรแกรมต่าง ๆ ทำให้ไม่เกิดความสะดวกในการใช้งาน จากการสังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลนั้น ได้กล่าวถึงในหลายปัญหาของการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ อย่างเช่น ปัญหาด้านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ตมีการใช้งานที่ช้า บางเว็บไซต์ไม่สามารถรองรับการอ่านออกเสียงจากโปรแกรมที่ใช้ช่วยเหลือการสื่อสารที่มีคลาดเคลื่อน เนื่องจากความไม่เสถียรของอินเทอร์เน็ต การรับส่ง ข้อมูลที่มีความคลาดเคลื่อนในด้านของการตีความหมาย ทำให้บางครั้งการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ข้อมูลข่าวสาร อาจเกิดข้อผิดพลาดได้ อาจจะทำให้หลายสาเหตุ ทั้งความเร็วของอินเทอร์เน็ต การไม่รองรับของโปรแกรม

สรุป ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ คือ

1. ปัญหาเรื่องการให้บริการของเครือข่ายความเร็วของอินเทอร์เน็ต
2. การใช้งานคอมพิวเตอร์ในพื้นที่สาธารณะที่ไม่ตอบโจทย์การใช้งานของผู้พิการทางสายตา ไม่มีโปรแกรมที่ช่วยเหลือการใช้งาน ทำให้ใช้งานได้แค่คอมพิวเตอร์ของโรงเรียนหรือของตัวเอง
3. บางเว็บไซต์และบางแอปพลิเคชันไม่รองรับการใช้งานสำหรับผู้พิการทางสายตา

บรรณานุกรม (Bibliography)

Wingwarin, K. (2013). *Meaning and type of Social Media Communication*. Retrieved March 2019, 22 from <http://phatcharapornsimkham.blogspot.com/>.

Suetrong, C. (2007). *The access to and use of information on the internet by visually impaired people in Thailand*. Master thesis, M.A., chulalongkorn university, Bangkok.

Buranakarn, D. (2001). *A study of expectations and satisfaction of visually impaired people towards the media at Bangkok*. Thammasat University, Bangkok.

Chonthannon, B. (1992). *Rehabilitation of youth with disabilities in education / type of disability*. Retrieved March 2018, 18 from <http://saranukromthai.or.th>

Thai Journals Online (2011). *The Usefulness of Online Social Media and Ethical Effects upon News Reporting Among Journalists*,31(1), Bangkok University, Bangkok

- Watit, W. (2014). **A Study of current communication pattern of Buddhism to the new generation in Thailand.** The Secretariat of the Senate
- Jatupornpitak, S. (2005). **The Usage of internet and the change in lifestyle of the bids.** Master thesis, M.A., Dhurakij Pundit University, Bangkok
- Electronic Transactions Development Agency. (2016) **Trust on Internet.** Retrieved December 03,2019, from http://203.155.220.230/bmainfo/data_DDS/document/Get-of-Internet-2-E-Book
- Jitjakool, I. (2010). **Communication via internet of the blind [electronic resource.** Master thesis, M.A., Dhurakij Pundit University, Bangkok.